

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

สถาบันการเงินเป็นธุรกิจลักษณะหนึ่งที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางการเงินกับธุรกิจต่าง ๆ เช่น การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การรับซื้อลด การรับอาวัล เป็นต้น ดังนั้น สถาบันการเงินจึงเป็นธุรกิจที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติและเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของบุคคลจำนวนมาก แนวทางการดำเนินงานของสถาบันการเงินมักจะมีบทบาทในทางที่จะส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจของประเทศโดยตรง จากความสำคัญดังกล่าวธุรกิจลักษณะนี้จึงได้รับอภิสิทธิ์ให้เป็นธุรกิจผูกขาด และต้องได้รับการควบคุมการดำเนินงานโดยรัฐบาลอย่างเข้มงวดกวดขันเป็นพิเศษ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ต่อประชาชน หรือต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจของประเทศจะมีมากน้อยเพียงใด หรือจะเจริญขึ้นหรือจะเสื่อมลงอย่างไร ก็อาจดูได้จากผลของการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน เพราะธุรกิจการเงินเหล่านี้ จะเป็นเสมือนน้ำมันหล่อลื่นให้กลไกของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศนั้น เคลื่อนไหวตามแรงอัดฉีดของกระแสเงินที่สถาบันการเงินต่าง ๆ ทั้งระบบที่ประเทศนั้นมีอยู่

สินค้าหลักของสถาบันการเงินคือ เงินสดและเครดิต ซึ่งสถาบันการเงินทุกแห่งต่างก็เปิดการแข่งขันกันขายบริการให้แก่ลูกค้าอย่างกว้างขวางโดยมีเป้าหมายอยู่ที่การทำการกำไรสูงสุดให้แก่กิจการของตนเอง การดำเนินธุรกิจ在这种ลักษณะนี้ จึงจำเป็นต้องอาศัยความรวดเร็วในการชงชิงโอกาสต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่จึงนับได้ว่าธุรกิจสถาบันการเงินเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งที่มีความอ่อนไหวต่อโอกาสที่จะเกิดความเสียหายได้ง่าย และมีความเสี่ยงอยู่มากมายหลายประการ จุดอ่อนที่สำคัญของสถาบันการเงิน ได้แก่

1) ความอ่อนแอต่อการถูกกระทำทุจริต กระแสเงินหมุนเวียนที่เกิดจากการให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้าซึ่งมีทั้งที่เป็นตัวเงินสด และตราสารทางการเงิน เป็นสิ่งจูงใจให้มีบุคคลทั้งภายในและภายนอก ซึ่งเป็นลูกค้าหรือมิใช่ลูกค้าของสถาบันการเงินทำการทุจริตด้วยการยกยอก ข้อโกง ปลอมแปลง หรือวิธีการอื่น ๆ

2) การปฏิบัติผิดกฎหมาย เนื่องจากสถาบันการเงินต้องถูกควบคุมการดำเนินงานโดยกฎหมายลักษณะต่าง ๆ มากมายและอย่างเข้มงวดกวดขันเป็นพิเศษ ดังนั้นการที่บุคคลในหน้าที่ต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายให้ได้ครบถ้วนถูกต้องทุกลักษณะนั้น ย่อมอยู่ในวิสัยที่เกิดการปฏิบัติงาน

หลังผลผลิตพลาตได้ง่าย โดยเฉพาะสถาบันการเงินที่มีพนักงานจำนวนมากและทำหน้าที่แตกต่างกัน โอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายจึงเกิดขึ้นได้ง่ายและได้มาก

3) ความล้มเหลวของลูกค้า การอำนวยการสินเชื่อให้แก่ผู้เคยค้ำนั้น ปกติทั่วไปสถาบันการเงินมิได้คำนึงถึงหลักประกันเป็นเกณฑ์ในการให้สินเชื่อแต่อย่างใด ลูกค้าบางรายหรือหลายรายที่สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อไปอาจจะมีหลักประกันไม่คุ้มก็ได้ ถ้าลูกค้ารายนั้นสถาบันการเงินพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นธุรกิจที่เชื่อถือได้และมีปัจจัยอื่น ๆ มาชดเชย ในลูกค้าเหล่านั้นย่อมมีบางรายที่ประสบความสำเร็จจนถึงขั้นที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ ความล้มเหลวของลูกค้าจึงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งที่สามารถทำให้ความเสียหายให้สถาบันการเงินได้อย่างมากมาย

4) ชื่อเสียงเกียรติคุณของสถาบันการเงิน กิจกรรมสถาบันการเงินนับว่าเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของคนจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับบุคคลในวงการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การที่ประชาชนจะนำเงินมาฝากหรือใช้บริการทางการเงินอื่น ๆ กับสถาบันการเงินใดนั้น จะขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นว่าสถาบันการเงินที่ติดต่อนั้นเป็นสถาบันการเงินที่เชื่อถือได้ มีความมั่นคงในฐานะการเงิน ภาพพจน์ของพนักงานและการบริการต้อนรับ เป็นสิ่งที่สร้างชื่อเสียงเกียรติคุณของสถาบันการเงิน

จุดอ่อนสำคัญทั้ง 4 ประการดังกล่าวนี้ สถาบันการเงินที่มีระบบการบริหารภายในที่ดีจะให้ความสนใจเน้นการควบคุมไปยังจุดเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือจากประชาชน การตรวจสอบภายในเป็นการควบคุมภายในที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้บริหารเกิดความมั่นใจว่าระบบการควบคุมที่มีอยู่นั้น มีการปฏิบัติจริงอย่างสม่ำเสมอและเป็นไปอย่างเหมาะสม รวมทั้งช่วยค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อน และพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งจะสามารถช่วยให้จุดอ่อนดังกล่าวถูกมองเห็นและควบคุมได้อย่างเหมาะสม การตรวจสอบภายในมีขอบเขตการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในจะต้องกระทำได้อย่างอิสระปราศจากการแทรกแซงทั้งจากภายในและภายนอกหน่วยงาน มีความเป็นอิสระในเรื่องการเข้าถึงเหตุการณ์ การหาหลักฐาน การประเมิน การบันทึกรายงาน การสอบถามบุคลากรขององค์กร ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายในไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ตลอดจนอิสระในการเสนอข้อเสนอนั้นเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2) ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องประเมินการควบคุมภายในว่าเป็นอย่างไร และการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด นโยบายหรือระเบียบปฏิบัติที่ใช้อยู่ สามารถปฏิบัติได้ดีหรือไม่ มีส่วนใดควรที่จะได้รับการปรับปรุงหรือแก้ไข ควรที่จะกำหนดระเบียบปฏิบัติ หรือนโยบายในเรื่องใดเพิ่มเติมอีกหรือไม่เพียงใด

3) ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องวิเคราะห์ผลที่ได้จากการใช้ทรัพยากรที่องค์การมีอยู่ว่า ได้ใช้ไป ในจำนวนระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่เพียงใด ทรัพยากรนี้รวมถึงกำลังคนซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดชนิดหนึ่งขององค์การ

ขั้นตอนดำเนินงานในการตรวจสอบภายใน จำเป็นต้องใช้ข้อมูลเพื่อช่วยในการตรวจสอบ ซึ่งส่วนใหญ่จัดเก็บในรูปแบบของเอกสาร ทำให้การรวบรวมค้นหายาก เพราะไม่มีการจัดประเภท หมวดหมู่ และมีความซ้ำซ้อน จึงทำให้เกิดปัญหาในการตรวจสอบภายใน เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันการเงิน และการยอมรับจากประชาชนในการดำเนินธุรกิจ

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ขึ้นใช้ในการตรวจสอบภายใน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานและการดำเนินงานของสถาบันการเงินและสาขา ระบบงานนี้ช่วยในการสอบทานความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานของหน่วยงาน แต่ไม่สามารถช่วยงานทางด้านการวางแผนการตรวจสอบ การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ การติดตามผลการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ของหน่วยงานที่รับการตรวจสอบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายในเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการออกแบบระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผนการตรวจสอบ การรวบรวมข้อมูลกระดาษทำการ รายงานผลการตรวจสอบ และการติดตามผลการตรวจสอบ คำนี้ถึงการออกแบบและจัดเก็บข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบสารสนเทศ ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบภายในสามารถตรวจสอบจุดควบคุมต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง สร้างคุณภาพในการป้องกันและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของสถาบันการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนยอมรับในการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการควบคุมและวางแผนสำหรับสำนักงานสอบบัญชี
(DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEMS FOR CONTROLLING AND
PLANNING OF AUDIT FIRM) (นายธนชาติ เจริญจันทร์, 2539)

เนื้อหาของการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการควบคุม และวางแผนสำหรับสำนักงานสอบบัญชี การออกแบบระบบจะครอบคลุมงานด้านการควบคุม และวางแผนงานของสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนเวลาและงบประมาณ การวางแผนคุณภาพการตรวจสอบ และการควบคุมงานและคุณภาพการตรวจสอบ การพัฒนาระบบงานใช้หลักการของการออกแบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ระบบงานเดิม ทำการวิเคราะห์และออกแบบจำลองข้อมูลเชิงตรรกและแปลงแบบจำลองข้อมูลให้เป็นฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ การ

พัฒนาระบบงานได้ใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์และชุดการพัฒนาระบบของออร่าเคิล ผลที่ได้จากการวิจัย ระบบได้สร้างข้อสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานได้เป็นที่น่าพอใจ ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานสอบบัญชีสามารถให้ระบบดังกล่าว เพื่อปฏิบัติงานและการตัดสินใจในการวางแผนและการควบคุมงานได้ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ระบบนี้สามารถปรับให้ทำงานเป็นระบบผู้ใช้หลายคน และทำงานบนเครื่องระดับอื่นได้

งานวิจัยข้างต้นนี้จะเน้นสำหรับสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งเป็นการรับสอบบัญชีให้กับสถานประกอบการต่าง ๆ ที่ดำเนินธุรกิจ การตรวจสอบจะเป็นลักษณะของผู้ตรวจสอบภายนอก (EXTERNAL AUDITOR) หมายถึงผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและดำเนินงานสอบบัญชีให้กับสถานประกอบการต่าง ๆ โดยงานวิจัยนี้จะสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการควบคุมและวางแผนสำหรับสำนักงานสอบบัญชี ในหัวข้อดังนี้ คือ

- 1) การวางแผนเกี่ยวกับพนักงาน เวลา การประเมิน และการรับงานตรวจสอบบัญชี
- 2) การติดตามและควบคุมการทำงานของพนักงานสำหรับงานตรวจสอบบัญชีแต่ละงาน
- 3) ออกแบบระบบสารสนเทศโดยใช้ระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational database)
- 4) พัฒนาระบบบนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลผู้ใช้เพียงคนเดียว

ส่วนการวิจัยที่จะพัฒนาขึ้นใหม่จะเป็นการพัฒนาในระบบในลักษณะของผู้ตรวจสอบภายใน (INTERNAL AUDITOR) ซึ่งจะไม่คำนึงถึงเชิงธุรกิจ แต่เป็นลักษณะการตรวจสอบเฉพาะการดำเนินงานของหน่วยงานในสถาบันการเงิน ซึ่งระบบสารสนเทศที่จะพัฒนาขึ้นนี้จะระบบที่ใช้สำหรับสนับสนุนงานทางด้านตรวจสอบ โดยสามารถใช้งานได้แบบหลายผู้ใช้ และคำนึงถึงสิทธิการใช้งานของแต่ละผู้ใช้

1.3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายในของสถาบันการเงิน
- 2) เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายในของสถาบันการเงิน

1.4 ขอบเขตวิจัย

- 1) ใช้ข้อมูลของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรณีศึกษา
- 2) พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายในของสถาบันการเงิน ครอบคลุมถึงเรื่องการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับแผนการตรวจสอบ ข้อมูลและหลักฐานอ้างอิงต่าง ๆ ในกระดาษทำการ รายงานผลการตรวจสอบ และการติดตามผลการตรวจสอบ

3) ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย

(1) ฮาร์ดแวร์ประกอบด้วย

- ก. เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) เป็นแม่ข่ายของระบบเครือข่าย
- ข. เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ลูกข่าย (Client) เป็นลูกข่ายของระบบเครือข่าย

(2) ซอฟต์แวร์ประกอบด้วย

- ก. ระบบปฏิบัติการเครือข่ายวินโดวส์เอ็นที (WINDOWS NT) ตั้งแต่รุ่น 4.0 ขึ้นไป สำหรับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์แม่ข่าย และระบบปฏิบัติการวินโดวส์ (WINDOWS) ตั้งแต่ รุ่น 95 ขึ้นไป สำหรับเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ลูกข่าย
- ข. ระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database Management System)
- ค. โปรแกรมประยุกต์ (Rapid Application Development : RAD) ที่ใช้ในการพัฒนาแบบแม่ข่ายและลูกข่าย (Client/Server)

(3) ใช้ในสภาวะแวดล้อมหลายผู้ใช้หลายคน

1.5 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

- 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี สถาบันการเงิน การควบคุมภายในและตรวจสอบภายใน สारสนเทศ วงจรการพัฒนาระบบ และระบบฐานข้อมูล
- 2) ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ของสารสนเทศในการตรวจสอบภายใน และความต้องการของผู้ใช้ระบบสารสนเทศดังกล่าว
- 3) วิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายใน
- 4) พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายใน โดยใช้โปรแกรมและระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ ในลักษณะของโปรแกรมต้นแบบที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง
- 5) ทดสอบ และปรับปรุงโปรแกรม
- 6) ประเมินผลการทำงานของระบบที่พัฒนา
- 7) สรุปผล เสนอแนะ และจัดทำวิทยานิพนธ์

1.6 ประโยชน์ที่จะได้

- 1) จะได้รับต้นแบบระบบสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายใน ที่ช่วยสนับสนุนงานด้านการตรวจสอบภายใน
- 2) ฐานข้อมูลสารสนเทศสำหรับสนับสนุนการตรวจสอบภายใน
- 3) เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบงานด้านอื่น ๆ